

Resnična ljubezen do slovenske mladine.

Resnično ljubezen do slovenske mladine izpričuje delovanje naše šolske Družbe sv. Cirila in Metoda, ki ga je v tekočem šolskem letu razvila v prosoh in napredek slovenskega šolstva v našem Trstu.

Posnemamo iz »Eдинosti«, ki pravi:

Vojni dogodki so v minulem šolskem letu vplivali na naše šolstvo v Trstu. Nič manj nego devet učiteljev je bilo pozvanih pod orožje. Od teh se je doslej vrnil le eden, eden pa je padel na bojišču — Rado Meršek — proti Italiji; dva sta ruska ujetnika. Navzlic temu pa šola ni omečila svojega delovanja, ampak je tudi ob teh neugodnih razmerah vršila svojo kulturno nalogo. Vojna z Italijo je provzročila proti koncu šolskega leta jako hitro padanje števila šolskih otrok. Od 2064 je padlo to število na 1475. Koncem leta je bilo 589 otrok manj nego med letom; največji del teh je izstopil kratko pred izbruhom ali pa takoj po izbruhu laške vojne. Bati se je bilo, da se novo šolsko leto 1915/16 začne s še manjšim številom otrok, nego se je zaključilo 1914/15. A ta bojazen je bila neutemeljena. Navzlic temu, da je še mnogo slovenskih tržaških rodov — nekaj zaradi neugodnih železniških zvez, nekaj zaradi prevelikega strahu pred vojnimi dogodki, nekaj pa tudi zaradi neugodnih gospodarskih razmer — ostalo na Kranjskem, Štajerskem in v drugih deželah; navzlic vsemu temu je že v prvih dveh tednih vstopilo 1806 otrok v Ciril-Metodove šole v Trstu, torej 331 več, nego jih je bilo koncem šolskega leta 1914/15. Res jih je še vedno 210 manj, nego jih je bilo v začetku šolskega leta 1914/15, a pomisliti je treba, da je v današnjih neugodnih razmerah marsikdo pustil otroka pri sorodnikih na deželi, kjer življenske razmere nisotako neugodne kakor v Trstu. Sicer pa so prvi razredi prenapolnjeni! Vse tri šole imajo šest prvih razredov in v vsakem je nad 60 otrok, dečkov na Acquadottu celo 68, četudi je bil odklonjen marsikak deček zaradi nedostatnega prostora, ali ker ima v kako javno mestno šolo v okolici enako dolgo pot. Pa tudi za višje razrede se še vedno oglašajo učenci, ki so še izven Trsta. Pouk se je pravočasno redno pričel; živo pa se občuti v razredih gospodarska kriza. Otroci si večinoma le prav težko omišljajo potrebne knjige in druge stvari. Število razredov je za eno vzporednico manjše nego lani, namreč 37; in to 24 osnovnih in 13 vzporednih razredov, dočim je bilo lani 22 osnovnih in 16 vzporednih razredov. Letos so namreč vse tri šole popolne osemrazrednice, edine s slovenskim učnim jezikom na Primorskem, dočim je bila lani le dekliska šola na Acquadottu osemrazredna, ostali dve pa sta imeli po sedem zaporednih razredov. — V smislu tozadevnih predpisov so torej vse tri šole dosegle ono stopnjo, na kateri je možno zadnje tri razrede pretvoriti v meščansko šolo. — Upajmo, da se da to kmalu doseči!

Torej navzlic sedanjim težkim razmeram napredujejo Ciril-Metodove slovenske šole v Trstu, in to naj posebej v sedanjih časih uvažujejo vsi narodni krogi ter naj ne dopuste, da bi mladina v teh šolah bila zaradi gospodarske krize ovirana v svoji naobrazbi. Zato: Žrtvujte po svoji moči za Družbo sv. Cirila in Metoda!

Vsakega zavednega Slovenca mora to veselo dejstvo navdati z veliko radostjo in z opravičenim ponosom: **Mi smo in ostanemo stražarji na obali Jadranskega morja!**

Književnost.

»Zvonček« objavlja v 10. številki to vsebino: 1. Anton Garpari: Zrem ti v srce. (Z bojišča.) Pesem. 2. Anton Gaspari: Pada tuja vihra... (Z bojišča.) Pesem. 3. Drago Širok: Pozabljena. Pesem. 4. Antonija Germkova: Nuškina punčka. Povest. 5. V hudih škripcih. Podoba. 6. Jan Reginov: Jesenske megle. Pesem. 7. Ivo Trošt: Kaj premišlja Tonček? Povest. 8. Lad. O.: Janez Sajč. (Ob osemdesetletnici njegovega rojstva.) Slika. 9. Jan Reginov: Zalostna pesem. 10. Fr. Rojčec: Na jesen... Pesem. 11. Drago Širok: Prekmurska pesem. 12. Fedor: Jesen na ljubljanskem barju. Povest. 13. Brambni ščit v železju mesta Ljubljane. Slika. 14. Cvetinomiški: Razbojniki. (Venec resničnih dogodb.) Povest. 15. Tolmin ob Soči. Slika. 16. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev zasta-

vice v deveti številki. — Rešilci. — Slovenski vojaki so hrabri junaki. — Kotiček g. Doropoljskega.

Srednješolske vesti.

Iz srednjih šol v Bosni in Hercegovini je izključenih 315 dijakov.

Mestni dekliski licej v Trstu je pričel z rednim poukom za šolsko leto 1915/16 dne 15. t. m.

Mestne višje gimnazije v Trstu v ulici Paolo Veronese niso otvorili — kakor je bilo naznanjeno — dne 11. t. m., ampak jo otvorijo šele pozneje, in sicer zaradi potrebnih popravil.

Samoumor v Italiji interniranega goriskega profesorja. Kakor poroča »Pol. Kor.«, je izvršil v Italiji internirani avstrijski podanik, srednješolski profesor Bresca iz Gorice, samoumor. Vzroka italijanki listi, ki poročajo o samoumuru, ne navajajo.

Za oslepele vojake. Učiteljski zbor c. kr. državne realke v Idriji je deželnemu odboru prijavil, da je sklenil 1% svoje mesečne plače darovati za nameravani deželni zavod za oslepele vojake in je v ta namen tudi že poslal za mesec oktober znesek 21 K 93 vin.

Poljski jezik v Šleziji obvezen. Šlezjski listi poročajo, da je deželni šolski svet izdal naredbo, s katero se na srednjih šolah v Bielicu z letošnjim letom uvaja poljski jezik kot obvezen predmet. Pouk se vrši dvakrat na teden, začeni z drugim razredom.

Izpremembe v občinskem srednjem šolstvu. Mestni magistrat razglašja. Cearski komisar je ukrenil reorganizacijo občinske višje realke na Acquadottu, občinske realke pri Sv. Jakobu ter prve in druge občinske višje gimnazije, odredivši odpravo teh štirih zavodov 2. dne oktobra t. l. in otvoritev nove realke, ki se bo začasno imenovala »Občinska višja realka«, s sedežem v občinskem šolskem poslopiju na Acquadottu, in nove gimnazije, ki se bo imenovala začasno »Občinska višja gimnazija«, s sedežem v občinskem šolskem poslopiju pri Sv. Jakobu. Popolnitev učiteljskih in ravnateljskih mest obeh zavodov se izvrši potom natečaja. — Šolsko leto 1915/16 se je pričelo na obeh novih zavodih dne 4. oktobra t. l. — K tej preosnovi nam pišejo iz Trsta: »Kakor se vidi, dela vlada smotno na to, da se v Trstu vzgoji nov avstrijsko misleči rod, in s krepko roko razdira bivša gnezda irendentizma. Kakor je že bilo javljeno v časopisih, so že pred avstrijsko-italijansko vojno pobegnili v Italijo razni srednješolski profesorji in dijaki. Lahko si mislimo, v kakem duhu se je vzgajala tržaška mladina na srednjih šolah, kjer so delovali taki profesorji in ki jih je hodil nadzorovati pod vodstvom Veneziana bivši rimski župan Nathan. Upamo, da so ti časi za vedno minili!«

Iz Celja poročajo: V drugem vojnem šolskem letu na tujakšnji slovenski gimnaziji se je vpisalo 152 učencev, in sicer v I. razred 34, v drugi razred 40, v tretji 39 in v četrti razred tudi 39 učencev. Pouk se je pričel redno.

Sedanje slovenske čitanke za srednje šole se odpravijo. Celovški »Mir« piše: »Družba sv. Mohorja« je založila slovenske čitanke za šest razredov srednjih šol; nekatere izmed njih so najnovejšega datuma, le čitanka za 5. in 6. razred je iz l. 1903. Nekatere je setavil t. vladni svenik dr. Jakob Sket sam, druge skupaj z gosp. profesorjem Westerjem. Nekateri citati, ki se nanašajo na lepoto slovenske domovine itd., in nekateri izrazi so se zdeli naučni upravi manj primerni in je zaradi tega odpravila te čitanke; vendar ostanejo za enkrat, dokler se ne natisnejo nove, še v rabi. Ker je zaloga teh čitank, zlasti najnovejših, še precej velika in ima »Družba sv. Mohorja« zaradi tega precejšnjo šodo, se je po predsedniku kluba slovenskih državnozbornih poslancev g. dr. Korošču obrnila v tej zadevi na naučno ministvo, kjer se je poslancu sporočilo, da bo zadeva rešena na Kranjskem. V deželnem šolskem svetu kranjskem se je o tej zadevi medtem že vršilo posvetovanje. Imenovan je bil odbor, ki bo sestavil nove čitanke. V odboru so gg. dr. Bezjak, prof. Jarc, prof. dr. Breznik in prof. Grafenauer. Založba novih čitank se je ponudila Družbi sv. Mohorja, ki je pa, kakor se nam poroča, novo založbo odklonila. O zadevi so poročali tudi nemški listi, pa netočno in deloma neresnično.

Na celovški državni gimnaziji je letos vpisanih 528 dijakov. Razen teh je še 14 privatistinj. Lani je bilo vpisanih 583 dijakov. Letošnje število je v toliko manjše, v kolikor je manj dijakov v prvih humanističnih razredih (74:39) in v treh najvišjih razredih. — Na dekliskem liceju v

Celovcu je letos 109 učenk (lani 135). — Na državni realki v Celovcu je vpisanih letos 263 javnih učencev in ena privatistinja. Lani je bilo vpisanih 331 dijakov.

Goriško slovensko moško učiteljske se najbrže preseli v Trst. Vprašanje slovenskega učiteljskega v Trstu je baje le še vprašanje prostorov. Teh pa menda tudi ne bo tako težko dobiti.

Zaradi veleizdaje. Iz Travnika poročajo: Te dni se je končala sodna obravnava v Travniku proti nekaterim dijakom realke v Banjaluki in njenemu ravnatelju dr. Krsmanoviču. Vsi so obsojeni na več mesecev ječe, sam ravnatelj pa na štiri mesece zopora. Toženi so bili zaradi protidinstičnega delovanja.

Pravi učitelj veronanka na drugi državni gimnaziji v Ljubljani, dr. Alojzij Merhar, je dobil naslov profesorja.

Tečaji za italijanske srednješolce v Gradcu. V petek, 22. oktobra so otvorili v Gradcu tečaje za italijanske srednješolce. Vsi učenci se morajo vpisati 20. in 21. v poslopiju italijanske ljudske in meščanske šole, Schönaugasse 7. Pouk se bo vršil začasno tu, pozneje v poslopiju prvega državnega gimnazija.

C. kr. moško učiteljske v Ljubljani. Glavni učitelj Ivan Vesenjaj, ki je poučeval v lanskem šolskem letu na c. kr. moškem učiteljske v Ljubljani kot suplent, ostane na zavodu v isti lastnosti tudi v novem šolskem letu.

Naslov profesorja je priznalo ministvo za javna dela učiteljskega na tujakšnji obrtni državni šoli gg. dr. Nikolaju Omersi in Mihaelu Michorju.

80letnico svojega rojstva je praznoval 27. t. m. g. profesor Franc Kreminger, ki je dalje časa služboval na ljubljanski realki.

Kranjske vesti.

ŠTEFAN TOMŠIČ

Dne 20. t. m. je umrl v Ljubljani tovariš Štefan Tomšič, nadučitelj v pokoju, po dolgotrajnem, mukopolnem trpljenju. — Pred vpokojitvijo je služboval v Ribnici. Kot učitelj se je odlikoval po izbornih učnih uspehih in po svoji vestnosti. Kot tovariš je bil odkritosrčen in ljubezniv; blag in plemenit kot oče in soprog. — Bil je naše gore list do zadnjega diha. Redno se je udeleževal zborovanj naših organizacij in je služil vsem za zgled zavednega slovenskega učitelja. Zadnje čase je razjedala kruta bolezen njegove vedre duševne in zdrave telesne sile, dokler niso bile izčrpane vse moči. — Bodi vrlemu možu in dragemu tovarišu najlepši spomin! Preostalim naše iskreno sožalje!

— »Ročni zapisnik« izide tudi letos v založbi »Učiteljske tiskarne« in bo dogotovljen v kratkem času. Radi pomankanja delavskega osebja izide letos v manjšem obsegu in mu bo cena; brez kataloga 1 K 20 vin., s katalogom za 100 učencev 1 K 40 vin., za 150 učencev 1 K 60 vin. — Slavna šolska vodstva in cenj. učiteljske naj ga obilo naročajo, saj je »Ročni zapisnik« vsakemu učitelju in učiteljski neobhodno potreben.

— C. kr. deželni šolskim nadzornikom je imenovan g. dr. Mihael Opeka. Prideljen je c. kr. deželnemu šolskemu svetu za Kranjsko.

— Kranjski vpokojeni učitelji s pokojnino 800 K na leto ne dobivajo pri sedanjih draginji niti 25% draginjske doklade, niti podpore. Štajerski deželni odbor je z ozirom na veliko draginjo dovolil vsem vpokojenim učiteljem in učiteljskim vdovam 300.000 K. Morda se omeči tudi kranjski deželni odbor in se spomni najubožnejših med nami!

— Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom vabi svoje člane, naj se udeležijo podpisovanja III. vojnega posojila. Zadruga radevolje prevzame posredovanje potom svoje centrale. Načelstvo.

— Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je podpisala za svoj pokojniški sklad pri ljubljanski kreditni banki 20.000 kron III. avstrijskega vojnega posojila.

— Iz ljudskošolske službe. Deželni šolski svet je sprejel na znanje pripustitev absolvirane učiteljske kandidatnje Antonije Kuraltove k brezplačni praksi na dvorazrednici v Predosljah. Imenovana je za provizorično učiteljico v Morovcu bivša učiteljica na privatni šoli v Mekinjah, Gracijana Koršičeva. V Zgornji Travi nadomestuje učitelja H. Lacknerja, ki je na dopustu, učiteljica Marija Urbančičeva. Učitelj Edvard Vidic v Ratečah je odšel v vojaško službo, zato je nameščena tamko suplentinja Albina Bradaškova. — Začasno je npokojena učiteljica Severa Zor-

ko-Reilova. — V Sorici je nameščena namesto učitelja Josipa Primožiča, ki je odšel v črnovojniško službo, bivša provizorična učiteljica v Repnjah, Marija Žerjavova, v Trziču nadomestuje absolvirana učiteljska kandidatinja Frančiška Mrakova kot suplentinja učiteljico Sofijo Grundnerjevo, ki ima dopust v študijske svrhe, v Selcah nadomestuje nadučitelja Alojzija Koprivca, ki je pri vojaki, absolvirana učiteljska kandidatinja Katarina Milačeva kot suplentinja. Nameščena je kot suplentinja na deški ljudski šoli v Trziču Angela Hafnerjeva, na dekliski istotam Margareta Lillegova. Nameščena je v Dolnji vasi kandidatinja Albina Iskra; imenovana je Ana Pirčeva za provizorično učiteljico v Gradcu-Podzemlju. — Na enorazrednici v Trbijah je nameščena kot suplentinja Julijana Rotarjeva, ker je odšel učitelj Viljem Zirkelbach v črnovojniško službo; na ljudski šoli v Železnikih je nameščen absolvirani učiteljski kandidat Friderik Kovač, ker je učitelj Melhior Dolenc odšel k vojakom. — Za suplentnjo na ljudski šoli v Soteski je nastavljen Ervina Ropasova, ker je odšel učitelj Ivan Žen v vojaško službo. — C. kr. deželni šolski svet je dovolil, da sme poučevati brezplačno na ljudski šoli pri Devici Mariji v Polju izprašana učiteljska kandidatinja Ruža Divjakova. Na znanje se je vzel izstop učiteljice Štefanije Novakove, Ane Pirčeve in Marije Rottove in vstop učiteljskih kandidatnje sestre Vincencije Brejčeve, Stane Pirčeve in Alme Trtnikove na osemrazrednici Lichtenturnove sirotišnice. — Kranjski deželni šolski svet je nastavljen za suplentnjo namesto učitelja Ivana Stupica, ki je odrinil v črnovojniško službo, izprašano učiteljsko kandidatnjo Valentino Tepinovo. Kandidatnjo Justina Hofmannova in Marija Kreinerjeva sta imenovani za suplentnjo na deški ljudski šoli v Kočevju; bivši začasni učitelj na ljudski šoli v Hruševljah na Goriškem Danilo Pečenko je imenovan za suplent na ljudski šoli v Sodražici; na isti šoli je imenovana za suplentnjo bivša suplentinja ljudske šole na Turjaku Berta Lapajnetova. Kandidatnjo Marija Jegličeva je imenovana za suplentnjo na šestrazrednici v Mostah; v Spodnjem Kartelju je imenovana za suplentnjo kandidatnjo Ana Breznikova, ker je odrinil k vojakom nadučitelj Jožef Verbič; v Gričljah je imenovana za suplentnjo bivša začasna učiteljica v Ljubljani Friderika Bošnjarjeva, ker je odšel k vojakom učitelj Jožef Verbič. Bivša kandidatnjo na Viču Marija Ruparjeva je imenovana za začasno učiteljico na Preski. Kandidatnjo Pavla Beličeva sme brezplačno praktirati kot kandidatnjo na šestrazredni ljudski šoli v Mostah.

— C. kr. državna obrtna šola. Za dobo šolskega leta 1915/16 so profesorja ljubljanske državne obrtne šole Celestin Mis in Alojzij Repič in strokovni učitelj Ivan Tavčar pridrženi v službovanje na c. kr. zidarski umetno-rokodelski šoli v Splitu.

— Prepovedani znaki. Z razpisom c. kr. deželnega predsedstva v Ljubljani z dne 5. oktobra 1915, št. 8099/Mob., prepoveduje c. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani prodajati, razstaviti in nositi čepične trakove z napisi in znaki mornaric držav, ki se nahajajo z Avstro-Ogrsko v vojnem stanju. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali.

— Mestni šolski svet v Ljubljani. Na zadnji seji ljubljanskega občinskega sveta z dne 12. t. m. je občinski svetnik tovariš Jakob Dimnik poročal o izvolitvi namestnika člana c. kr. mestnega šolskega sveta, ki je potrebna zaradi odsotnosti občinskega svetovalca Pustoslemška. Izvoli se občinski svetnik notar Aleksander Hudovernik.

— Patriotizem v dejanju. V ljudski šoli male občine Smednik na Gorenjskem je nabrala 100 K za žrebelj v »Brambni ščit« v Ljubljani v korist zapuščenih vdov in sirot v vojni padlih junakov, ki jih je v petek osebno v Ljubljani izročila ondotna začasna voditeljica tov. Ana Petrovičeva ter zabila v ta namen žrebelj v »Brambni ščit«. Ta velikodušni čin sočutja naj bo zgled in naj bi našel še mnogo posnemalcev!

— C. kr. državna obrtna šola v Ljubljani. Glede pričetka šolskega pouka v šolskem letu 1915/16 na tem zavodu doslej še niso došle odločilne naredbe na učne uprave. Ker je šolsko poslopije sedaj uporabljeno za vojaške namene, ni izključeno, da se pouk letos ne bo vršil. Ko dobi ravnateljstvo pričakovane ukrepe merodajnih oblasti, bo po ljubljanskih dnevnikih naznanilo, če se pouk prične, ali pa če izostane.

— Deška ljudska šola v Kranju je začela s poukom dne 18. t. m. I. in III. razred sta v Ogrinčevi hiši na Glavnem trgu, II. in IV. v Pfafarjevi hiši in prejšnji pro-